

אבות תקנום

תמצית סוגיות ה"דרף היומי"

מתוך "דרך ישרה" מסכת חולין

דפים לג - לט, פרשת וארא תשע"ט

דרך ישרה תמצית הדרף

דרף לג- לד

***הכשר בדם שחיטה. *האוכל אוכלין טמאין. *טומאת הגוף בשלישי.**

השוחט חיה ועוף ולא יצא מהן דם כשרים ונאכלים בידיים מסואבות, ומקשינן מדוע ביצא דם אין לאכול בטומאה 1. אין לומר דאיירי בקדשים: דקתני חיה, אם לא יצא דם פסולה, דם אינו מכשיר, לתכשר בחבת הקודש. 2. בחולין שלקחן בכסף מעשר, כדאמרינן שהטעון טבילה מדרבנן לר"מ מותר בחולין ובמעשר וחכמים אוסרים במעשר ש"מ דלא נאכל בטומאה, ודחי דלמא חכמים שרו בנגיעה ואסרי דווקא באכילה וכגון שחבירו מאכילו ומשנתנו אסרה אף נגיעה. 3. כרשב"א שסובר דהיכן שהוזכר הדין שידים הוו ראשון לטומאה זהו אף לגבי חולין, ולחכמים זהו רק לתרומה, וידים שניות לכו"ע שייכא רק בתרומה. 4. המכניס ידיו לבית המנוגע לר"ע ידיו ראשון לטומאה דקסבר ביאה במקצת שמה ביאה ולחכמים הוו שניות, ולא מוקמינן מתניי כר"ע אף שסובר דשני עושה שלישי בחולין דזהו בטומאה דאורייתא ולא בדרבנן. 5. בחולין שנעשו על טהרת הקודש בטומאת בשר, ופליגי האם אתי גם כמו רבי יהושע או דאמר בדווקא חולין שנעשו על טהרת תרומה וכדלקמן. 6. אין להעמיד בחולין שנעשו על טהרת תרומה וכרבי יהושע, משום שאין לגזור בתרומה בשר אטו פירות, משא"כ בקדשים שייך לגזור בשר חיה אטו בשר בהמה.

טומאת האוכל אוכלין טמאין, לר"א האוכל ראשון לטומאה נעשה גופו ראשון וכן בשני נעשה שני ושלישי, ולרבי יהושע האוכל אוכל ראשון או שני נעשה גופו שני והאוכל שלישי נעשה גופו שני לקודש ולא לתרומה בחולין שנעשו על טהרת הקודש. ומפרשינן טעמייהו 1. ר"א קאמר דמצינו לגבי נבלת עוף טהור שהאדם האוכל חמור מן המאכל, ודחינן דחידוש הוא. 2. לרבי יהושע המאכל חמור ששיעורו בכביצה והאדם נטמא רק באכילת חצי פרס, ודחי דלא גמרינן טומאה משיעורין. 3. הטעם דלר"א אדם האוכל שני נעשה שני דמצינו ששני עושה שני ע"י משקין, ואין להביא ראיה ממשקין שנעשים תחילה משום דחמירי. 4. לר"א האוכל שלישי של תרומה גופו נעשה שני לקדש מכיון שטהרת תרומה הויא טומאה אצל הקדש. 5. מהלשון בחולין שנעשו על טהרת תרומה קסבר רבב"ח חולין שנעשו על טהרת הקודש לא פסלי בשלישי, ולעולא פסלי אלא הא דנקט חולין שנעשו על טהרת תרומה זהו לרבנותא לומר דאף בהו איכא שלישי.

טומאת גופו של האוכל אוכל שלישי 1. בחולין שנעשו על טהרת הקודש לרבי יהושע, נחלקו אמוראי אליבא דרבי יוחנן האם גופו נעשה שני לקדש, ומהא דאמרינן שאינו נעשה שני לתרומה לא שמעינן דהוי שלישי דדלמא נקט הכי אגב קודש. והא דאמרינן השלישי בחולין נאכל בנוזל הדמע דהוי תרומה, מתרצינן דזהו משום שאין בו כזית בכדי אכילת פרס. 3. האוכל שלישי של תרומה עצמה אסור לאכול בתרומה ומותר ליגע, וצריכי תרוייהו דקמ"ל לאסור אכילה בחולין ולהתיר נגיעה בתרומה.

דרף לה

***רביעי ע"י קדש *הכשר בשחיטה לר"ש.**

פליגי האם רביעי בקדש נעשה רק ע"י קדש, והשמועות 1. האוכל שלישי בחולין שנעשו על טהרת הקודש נעשה

שני לקדש, ודחי שטהרת תרומה הוּיָא טמאה אצל קדש, ובעי להביא לכך ראייה דבגדי אוכלי תרומה מדרס לקדש ודחה דמדרסות חמירי דחיישינן שישיבה עליהן אשתו נדה משא"כ פירי. 2. עם הארץ נאמן על חבית יין תרומה אם אמר הפרשתי לתוכה רביעית קודש ש"מ דהתרומה אינה מטמאה לקודש בפירי, ודחי דהוי בחיבורין ומגו דמהימן לקודש נאמן לתרומה. 3. שלישי בחולין על טהרת הקודש מטמא משקין ופוסל אוכלין בקודש, ולמסקנא תנאי היא וכדלקמן. 4. חולין שנעשו על טהרת הקודש, לר"א בר צדוק הוּו כתרומה לטמא שנים ולפסול אחד וס"ל דאינם עושים רביעי בקדש.

דעת ר"ש שהשחיטה מכשירה את הבשר לקבל טומאה אף אם לא יצא דם, ואמרינן דר"ש סובר שדם שחיטה לא חשיב משקה ואינו מכשיר לקבלת טומאה. והשמועות 1. ר"ש אומר הוכשרו בשחיטה, ליכא סייעתא דאימא אף בשחיטה. 2. וכי הדם מכשיר והלא שחיטה מכשרת, דחינן אימא וכי הדם בלבד מכשיר. 3. לר"ש דם המת אינו מכשיר וקמ"ל דדם חללים מכשיר דאינו כאילו קטליה איהו, ואין לומר דדם שחיטה יכשיר אף שנאמר על הארץ תשפכנו כמים, משום דאתי להתיר דם פסולי המוקדשין בהנאה. 4. לר"ש דם מכת בהמה אינו מכשיר וקמ"ל דלא אמרינן דקטליה פלגא הוי כאילו קטלה כולה, ודייקינן דלר"ש חללים מכשיר שנאמר ודם חללים ישתה, ולר"ש קרא אתי למימר דדם קילוח אינו מכשיר.

דף לו

*בואו ונסמוך. *מונין בצריד. *חיבת הקודש דאורייתא.

דם שחיטה שהותז על הדלעת, לרבי הוכשר לרבי חייא תולין ורבי אושעיא קאמר דמשום הכי בואו ונסמוך על ר"ש שסובר דם שחיטה אינו מכשיר. ומפרשינן מאי קאמרי 1. לר"פ לכו"ע אם ישנו לדם בכל זמן השחיטה מכשיר, ופליגי בנתנקה דם בין סימן לסימן, דרבי מכשיר משום דקסבר ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף, לר"ח אינה לשחיטה אלא לבסוף להכי תולין הדבר עד גמר שחיטה, ור"א מייתי דבנתקנה ר"ש מסייע לר"ח. 2. לרב אשי דעת ר"ח דבנתקנה תולין לעולם משום דמסתפק מתי חלות השחיטה, ור"א קאמר דלענין שאין לשרוף ר"ש מסייע לר"ח.

ר"ל הסתפק האם מונין ראשון ושני בצריד של מנחות, דמשום חיבת הקודש יהא כאוכל שבא במים. והשמועות 1. מייתורא דקרא מכל האוכל בעי למימר דאתי למעוטי הכשר מחמת חיבת הקודש, ודחי דצריכא קרא לטומאת מת שאינו מטמא בכעדשה ולשרץ שאינו בטומאת שבעה. 2. לר"ש הוכשרו בשחיטה ומשמע אף לענין למנות ראשון ושני, ודחי דעשאוהו כהכשר מים מדרבנן. 3. הבוצר לגת הוכשר דחינן כנ"ל, ור"ל בעי האם מהניא חיבת הקודש רק לענין טומאת הגוף ולתלות או גם למנות ראשון ושני ולשרוף, תיקו.

מנלן דחיבת הקודש דאורייתא 1. להו"א שנאמר בבשר קדשים והבשר אשר יגע בכל טמא, ואין לומר שהוכשר בדם כיון שאינו מכשיר משום שלא נשפך כמים, וכן משקי בית מטבחים אינם מכשירין, ודחי דלמא שהעבירה בנחל ועדיין משקה טופח עליה. 2. למסקנא שנאמר והבשר לרבות עצים ולבונה שאינם ראויין לאכילה ומקבלים טומאת אוכלין, מכאן לחיבת הקודש מדאורייתא.

דף לו

*מסוכנת בפרכוס והיתר. *מהו פרכוס.

המסוכנת שאינה יכולה לעמוד ונשחטה, מותרת רק אם פרכסה: לרשב"ג ביד וברגל לחכמים ביד או ברגל, כשכשה בזנבה, ולר"א סגי שזינקה ואפילו שלא בפנינו. ומייתי מנין דמסוכנת שריא שהרי נאמר זאת החיה, ומייתי 1. מזה שהתורה אסרה נבילה שמעינן דמסוכנת שהיא חיה מותרת, ומקשינן דלמא נבילה היינו מסוכנת, ומייתי שנאמר על נבילה והנוגע בנבלתה ודחי דלמא מחיים קאי בעשה ולאחר מיתה בלאו. 2. מזה שהתורה אסרה טריפה ש"מ דמסוכנת שאינה חסירה מותרת, ומקשינן דלמא היינו נבילה היינו טריפה היינו מסוכנת ולעבור עליו בשני לאוין ועשה. 3. נאמר לאו לאוכל חלב נבילה וחלב טריפה ש"מ שאיסור נבילה וטריפה חלים על איסור חלב, ואי מסוכנת היינו טריפה א"צ קרא לנבילה וילפינן מטריפה שהיא בחיים, ואין לומר דקרא דנבילה איצטריך לנבילה שלא היתה מסוכנת מקודם וכיון שעשאה גיסטרא, כיון דע"כ נעשתה מסוכנת פורתא. 4. מייתורא שנכתב פעמיים חלב שמעינן שדווקא באלו דין החלב שוה לדין הבשר אבל מסוכנת חלבה אסור ובשרה מותר. 5. מעשי יחזקאל: לא הרהר ביום ונטמא בלילה, לא אכל בשר מסוכנת דאף דמאיסה עכ"פ שריא, ולא אכל מבהמה שהורה בה חכם או שלא הורמו מתנותיה.

מה נחשב פרכוס 1. גועה שקולה עבה. 2. הטילה ריעי במתרזת למרחוק. 3. רב קאמר כשכשה באזנה, ושמואל קאמר דא"צ דזהו חיות גדול. 4. בהמה דקה שהיתה ידה פשוטה וכפפתה, אבל אם היתה כפופה ופשוטה ידה ולא החזירה בבהמה דקה פסולה ובגסה כשירה. 5. עוף אפילו רפרף את גפו וכשכש בזנבו כשר.

***זמן הפרכוס. *שחיטה עבור גוי.**

1. זמן הפרכוס ומנין 1. לרב חסדא באמצע שחיטה, דאמרינן בהמה דקה שפשטה ידה ולא החזירה פסולה דאי הפרכוס בסוף שחיטה קשיא שהרי צריכה למות, ודחינן דכל שאינה מפרכסת בסוף שחיטה בידוע שמתה קודם לכן. 2. לרנב"י בתחילת שחיטה, דאמרינן השוחט בלילה ולמחר מצא כתלי בית השחיטה מלאים דם כשירה כיון שזינקה, ואי בעינן בסוף שחיטה ניחוש שזינקה בתחילה, ומדייקינן מהמשנה דאין לומר זינוק עדיף מפרכוס. 3. לרבא הפרכוס בסוף שחיטה, דפסלינן לקרבן: כלאים, נדמה, יוצא דופן, מחוסר זמן, ויתום, וע"כ ביתום איירי שאמו מתה וזה פירש לחיים, ומדאיצטריך קרא למעוטי ש"מ דבעינן שתחיה בסוף הלידה דאל"כ נפקא מדין יוצא דופן.

השוחט עבור גוי, לת"ק שחיטתו כשירה, לר"א פסולה אם אינו יכול לדחותו, ורבי יוסי יליף ק"ו ממוקדשין דאין מחשבת הבעלים פוסלת וכן הלכה. ומפרשינן במאי פליגי 1. לל"ק איירי שלא שמענו שחיטתו, ת"ק סובר שהבעלים מפגלים וזהו רק אם שמענו שפיגל, לר"א סתם מחשבת גוי על ע"ז, ורבי יוסי קסבר דלא אמרינן זה מחשב בזה עובד אף אם שמענו שחיטתו. 2. לל"ב איירי ששמענו שחיטתו, לת"ק לא אמרינן זה מחשב בזה עובד, לר"א אמרינן זה מחשב בזה עובד דילפינן חוץ מפנים, ולרבי יוסי אף בפנים לא אמרינן זה מחשב בזה עובד.

***מחשבת זריקה לע"ז בחולין. *הוכיח סופו.**

השוחט חולין ע"מ לזרוק דמה לע"ז וכן השוחט קדשים ע"מ לזרוק דמה שלא לשמה, רבי יוחנן פוסל דקסבר מחשבין מעבודה לעבודה וילפינן מחשבת חוץ ושלא לשמה מדין פיגול ור"י מכשיר. ובמשנתנו רבי יוסי קאמר דמחשבה פוסלת במוקדשין ולא בחולין ומפרשינן מאי קאמר 1. אין לומר דבחולין מחשבה לא פוסלת כלל, דהרי אסרינן בהמה שנשחטה לע"ז. 2. בקדשים דמחשבין מעבודה לעבודה אפ"ה אין הבעלים מפגלין ק"ו שלא תועיל מחשבת הבעלים בחולין שלא שייכת בהם מחשבה מעבודה לעבודה, וא"כ במוקדשין פוסל כדעת ר"י ובחולין מכשיר כדעת ר"ל. 3. למסקנא הק"ו לר"י מקדשים שמחשבין אף בקבלת הדם והולכתו משא"כ חולין דמחשבין רק בשחיטה ובזריקת הדם, ואמרינן דר"ל הודה לר"י אחר ששמעה ממנו.

ישראל ששחט בהמה ואח"כ חיטב עליה לע"ז לא אמרו בה איסור ולא היתר, ומפרשינן מיהו המ"ד שסובר אמרינן הוכיח סופו על תחילתו 1. במשנתנו פליגי רבנן ור"א האם סתם מחשבת גוי לע"ז וה"י במומר, ודחינן דלמא הכא רבנן יאסרו דמכיון ששמענו שחיטתו אמרינן הוכיח סופו על תחילתו, ור"א יכשיר דבישראל לא אמרינן הוכיח סופו. 2. רשב"ג קאמר שבריא שאמר כתבו גט לאשתי ועלה לגג ונפל מעצמו ומת הוא גט משום דהוכיח סופו על תחילתו, ודחינן דהתם אמרינן הוכיח מכיון שאמר כתבו. 3. הכותב נכסיו לכהן והיו בהם עבדים: בצווח מעיקרא שאינו רוצה לקבלו לכו"ע אינם אוכלים בתרומה, בשתק ולבסוף צווח לכו"ע אוכלין, ובזיכה ע"י אחר ושתק וכשקיבלם צווח לת"ק אוכלין מכיון שכעת בא לחזור בו ולרשב"ג אינם אוכלין דאמרינן הוכיח סופו על תחילתו.

שאלות להזרה ושינון

דף לג- לד

- א. מדוע ביצא דם בשחיטה אין לאכול בטומאה (6)
- ב. טומאת האוכל אוכלין טמאין, ובמאי פליגי (5)
- ג. טומאת האוכל אוכל שלישי (3)

דף לה

- א. המח' בעשיית רביעי בקדש, והשמועות (4)
- ב. דעת ר"ש בהכשר בשר בשחיטה, והשמועות (4)

דף לו

- א. המח' בדם שחיטה שהותז על הדלעת, ומהו בוא ונסמוך (2)
- ב. השמועות אם מונים ראשון ושני בצריד של מנחות (2)
- ג. מנלן דחיבת הקודש דאורייתא (2)

דף לז

- א. דין פירכוס ומנין דמסוכנת ששחטה שריא (5)
- ב. מה נחשב לפירכוס (5)

דף לח

- א. זמן הפירכוס ומנין (3)
- ב. המח' בשחט עבור גוי, ובמאי פליגי (2)

דף לט

- א. מהו מחשבה פוסלת במוקדשין ולא בחולין (3)
- ב. מיהו המ"ד שסובר דאמרינן הוכיח סופו על תחילתו (3)

הושלמה סדרת "דרך ישרה" על כל הש"ס! יצאו לאור בס"ד מסכתות:

מכות שבועות 📖	יבמות 📖	ברכות 📖 עם מחודדין בפ"ד.
עבודה זרה הוריות 📖	כתובות 📖	שבת 📖 מהדורה חדשה.
מחודדין בפ"ד	נדרים 📖	עירובין 📖
זבחים 📖	נזיר סוטה 📖	פסחים 📖
מנחות 📖	גיטין 📖	שקלים ר"ה 📖
חולין 📖	קידושין 📖	יומא 📖
בכורות 📖 עם הקדמות ומושגים	עם תורתך שעשועי, סימני הדף, ותוספתא	סוכה 📖
ערכין-תמורה 📖	בבא קמא 📖	ביצה תענית 📖
כריתות-מעילה 📖	בבא מציעא 📖	מגילה-פורים 📖 עם מדרש, תוספתא, ותמצית מחזר יין לרמ"א
נדה 📖	בבא בתרא א-ב 📖	מו"ק חגיגה 📖
	סנהדרין א-ב 📖 עם "יש סדר לגמרא" ותמצית כל המסכתא.	

ניתן להשיג: בטל' 054-8479220, ת.ד. 5053 בני ברק, yesodot100@gmail.com מחיר: 5 ₪.

חיבורים נוספים מבית "דרך ישרה":

נשיח בחוקין 1270 מצוות לפי כל השיטות של מוני תרי"ג המצוות.	שירת ישראל - סוגיות מסכת ב"ק.	באהבת תשגה תמיד - שיחות באהבת תורה ודרכי זכירתה מהגאון רבי בונים שרייבר שליט"א.
בחקותין אשתעשע - על תרי"ג מצוות, לשיטת בה"ג ואזהרות ר"ש אבן גבירול.	קיצור חרדים מנוקד ומסודר.	איזוהי דון ישרה - כיצד ללמוד לשנן ולזכור, עם הכנה למסכת מכות.
עתים לתורה - לוחות ללימוד יומי לכל יהודי, עם הרב מרדכי גנוט שליט"א.	קיצור אלשין רות	הקדמות ומושגים - סדר קדשים, ובקרוב בס"ד על סדרי זרעים וטהרות.
	קיצור אלשין אסתר	
	קיצור אלשין איכה	
	בקרוב בס"ד על שה"ש וקהלת.	

ניתן להצטרף לקהל הקוראים,

ולקבל את העלון במייל

לפרטים תגובות והערות:

yesodot100@gmail.com

~326~

המערכת